

BLAZE ČLOVĚKU, JEHOŽ BŮH TRESTÁ?

1. čtení: **Židům 12:1-6**Hlavní čtení: **Jób 5:17-6:30**

Milé sestry, milí bratři v Pánu Ježíši Kristu!

Jednou jsem se setkal s Jóbem. Seděli jsme u společného stolu u mého přítele, řeckokatolického kněze. A byl tam i jeho tchán, kterému v krátkém sledu zemřela manželka i dcera. Už si nepamatuji, jak jsme se k tomu tématu dostali, ale on najednou prohlásil, že výrok „koho Pán Bůh miluje, toho trestá a přijímá za syna“ je pěkná hloupost, kterou si vymyslela církev, aby klamala lidi. Pamatuji si, jak na chvíli všechno ztichlo a nikdo mu neoponoval, nikdo nezačal citovat Písmo. Protože nebylo důležité, co řekl, ale *jak* to řekl. Byl to výkřik jeho bolesti a hněvu, který v tu chvíli potřeboval namířit na Boha i na všechno, čemu dosud věřil. V té chvíli nebyla důležitá pravda ani biblické citáty, ale ten krátký okamžik ticha, do kterého mohl vykřičet to, co ho tížilo, bolelo a hněvalo.

Také Jób křičí z bolesti svého srdce, ale jeho přátelé neovládnu své nutkání, přestanou mlčet a Elífaz, s vědomím jakési své domnělé nadřazenosti, řekne: „Tak poslouchej, protože my víme, jak to opravdu je.“

A jak to tedy podle Elífase „opravdu je“? Když pochopíš, že Boží tresty tě vychovávají a přijmeš to, říká Jóbovi, pochopíš smysl svého utrpení. Ta slova možná znějí pravdivě a zbožně, ale vyjadřují naprosté nepochopení toho, co Jób prožívá. V těch slovech nikdo nemyslí na jeho utrpení — jen se mu snaží naznačit, že za tím vším musí být nějaký hřích, vina, za kterou ho Bůh trestá a napomíná.

To je strašné zjednodušení — zjednodušení Jóbovy situace, ale i samotného Boha. Je náš vztah s Ním opravdu jen o vině a trestu? Opravdu zralý zostupujeme k hrobu jen tehdy, když se smíříme se zákonitostí Boží odplaty? Snažíme se nebojovat, nevzdorovat, nedělat chyby, aby Bůh neměl jinou možnost než nás odměnit? A jen když rezignujeme na všechny vyšší cíle a sny, jen když se necháme zlomit a zautomatizovat ve svém prožívání — jen tehdy dostaneme požehnanou odměnu?

Nezní to cynicky a bezcitně, když má Jób poslouchat o početném potomstvu jako o odměně, když právě přišel o všechny své děti? Stačí se pokořit a přiznat vinu a Bůh ti všechno vymění kus za kus? Můžete vyměnit člověka? Můžete vyměnit své postavení, důstojnost nebo čest, když jste o ně jednou přišli? „To je strašná hloupost,“ zvolal by Jób, se kterým jsem tehdy seděl u stolu — a my bychom museli jen souhlasně ztichnout.

Jenže podobnou myšlenku vyslovuje i autor listu Židům. Ale říká ji v jiném kontextu. Píše křesťanům třetí generace — těm, kteří už nemají privilegované a nadšené svědectví apoštolů či očitých svědků. A zažívají reálné pronásledování, ztrátu postavení, někdy i násilí či vězení pro svou víru. A v té situaci někteří odpadnou od víry, zapřou Pána Ježíše. A tak se autor snaží vyrovnat s otázkou utrpení a věrnosti způsobem, který by byl přijatelný. Jedním z důrazů je i poukázání na Boží záměr použít utrpení jako prostředek formování a výchovy.

Ale co je hlavní — autor listu Židům už může ukázat na **kříž Pána Ježíše**. Na to, co On pro nás podstoupil, aby nás posílil a povzbudil. Ježíšův kříž dal utrpení nový a nadčasový smysl, přestože ho nesl nespravedlivě a nezaslouženě. A tak slova listu Židům mluví o utrpení a jeho významu, ale **z pohledu trpícího Boha**, který ví, co znamená nést bolest. To je úplně jiná pastorační pozice než ta, kterou slyšíme od Elífase. Ale Jób, bohužel, o kříži ještě neví.

A proto, když na Elífazovu řeč reaguje, nepolemizuje s ní přímo. Ale ukáže na to, co v ní chybí. Elífaz zapomněl na rozměr Jóbovy bolesti. Kéž by někdo bral ohled na jeho nárek, na jeho trápení. Protože je těžké jako mořský písek a způsobuje, že se mu těžko mluví. Zraněný a utrápený člověk má právo vymluvit se ze svého trápení, aniž bychom ho hodnotili nebo soudili. A je důležité rozlišit, že to říká v důsledku svého rozpoložení. Jób chce říct, že je naprosto přirozené křičet, když nám něco chybí. A používá srozumitelné příklady osla či vola, kteří nebudou rvát, když mají co žrát a nic nepotřebují.

V takové chvíli nejsou potřeba nevyžádané moudré rady, ale pozorné naslouchání a snaha člověka přijmout a nesoudit. Počítat s tím, že těžká bolest vyslovuje těžká a někdy těžko přijatelná slova. Ale vymluvit se z toho, co v bolesti prožíváme, je jako ten těžký písek rozložit do břehů, aby nás neohraničená moc trápení, která působí jako rozbouřený mořský živel, úplně nepohltila. Nechme v sobě i v druhých vykřičet bolest, abychom jí postavili hráz a aby nás její tíha neudusila.

A nečekejme od druhých ani od sebe víc, než jsme schopni unést. Děsí nás příklad Petra, který se bije do prsou a říká Ježíšovi: „I kdyby tě všichni opustili, já nikdy.“ A víme, jak to dopadlo. Máme své limity - v tom, co zvládneme a co vydržíme. Jób říká, že jeho síla není z kamene a jeho tělo není z bronzu. A je dobré si to uvědomit a přiznat. Bolest nás někdy naučí přijmout vlastní slabosti — a to není prohra, ale začátek nové cesty. I Jób byl jako jeho přítel: sebejistý a plný moudrosti, dokud nepřišel do bodu, kde nic nezvládal a ničemu nerozuměl. Jeho objevené limity a přiznání vlastní bezmocnosti jsou cestou, na jejímž konci je setkání se všemohoucím a živým Bohem. Nebojme se být slabí a přijímejme, že jsme lidé z masa a kostí, ne z bronzu či kamene.

Jóbovi přátelé, kteří nerozumějí jeho bolesti ani jeho slabosti, se mu snaží podsunout logická náboženská řešení. Ale to, co Jób potřebuje, je soucit. „Zoufalému patří věrnost od jeho přítele, i kdyby opustil bázeň před Všemohoucím“ (Jób 6,14). To je možný překlad 14. verše šesté kapitoly. I kdyby říkal slova, která se nám zdají rouhavá, opovážlivá či drzá — patří mu věrnost, loajalita, soucit. Být pramenem, který nezklame. Ale on své přátele přirovnává k potoku, který vyschl, i když ho s nadějí vyhledávaly karavany v poušti. Tichý a chápavý soucit je jako pramen občerstvující vody uprostřed vyprahlého dne. Proto je někdy důležitější mlčet a vzít utrápeného za ruku, než hledat násilím slova pochopení či útěchy. Pokud se dokážeme uchopit této Jóbovy výpovědi, staneme se lepšími posluchači a přáteli v nouzi.

A proč je někdy snazší sáhnout po nevyžádaných radách? Jób odhaluje i tuto příčinu u svých přátel. Řekne jim, že z toho všeho, co vidí, je přepadl strach. Strach z toho, že by to mohla být pravda — že Jób je spravedlivý a bezúhonný, a přesto ho Bůh nechá nést takový úděl. To je myšlenka, kterou nedokážou pochopit a která je děsí. Proto musí objevit Jóbovo selhání, jeho hřích, aby jim to všechno dávalo smysl. Když okolnosti nedávají smysl, vždy tu zůstává oddanost a soucit — které sice nezmění příčinu bolesti, ale pomohou ji nést.

Ale Jób a jeho přátelé ještě nevěděli o kříži. O příběhu utrpení a zápasu Pána Ježíše, který si v tomto pašijovém období budeme připomínat a znovu zpřítomňovat. Nevěděli, jak Ježíš v Getsemanské zahradě zápasí se svým kalichem, jak i pro Něho je těžké jej přijmout a smířit se s ním. Neslyšeli ještě Jeho výkřik: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil!“ — ve kterém hledá odpověď na smysl své bolesti a smrti. Nevěděli to, co víme my: že máme Boha, který prošel nespravedlivým utrpením, aby nám rozuměl v našich utrpeních. Že máme Boha, který právě díky utrpení a kříži přinesl naději vzkříšení.

A proto, když dnes budeme přistupovat ke stolu Páně, uvědomme si, že můžeme vykřičet svou bolest tak, jak ji cítíme a prožíváme. Že můžeme prožívat svou křehkost a slabost, protože ta nám otevírá ruce, abychom přijímali Boží pomoc a záchranu. A že můžeme mít naději, protože náš Bůh nám nejen rozumí, ale má s námi soucit a je nám věrný ve své lásce, když neseme to, co neunášíme, a prožíváme to, čemu nerozumíme. Protože tento stůl je důkazem, že ten nejtěžší boj vybojoval Pán Ježíš za každého z nás - a to za cenu své nelogické a nespravedlivé bolesti, a proto v ničem, co prožíváme už nejsme sami.

Amen.